

Situri arheologice din orașul Ocnele Mari, județul Vâlcea

Mariana Iosifaru¹

marianosifaru@yahoo.com

Keywords: *Neolithic, Daco-Roman, sites, archaeological research*

Summary: *Ocnele Mari town is located in the central part of Vâlcea County, at 6 km. from Rm. Vâlcea city center in a valley surrounded by hilly peaks at N and S, being crossed by the Sărata brook and its tributaries.*

The area is known for its subsoil wealth-the salt and it provided favorable conditions for the development of the human communities from ancient times.

The most extensive archaeological researches from Vâlcea County were made here, and the ancient Dacian fortress Buridava was identified in Cosota.

Numerous sites with materials from the final Neolithic to the Daco-Roman period were found here through field research, preventive archaeological research and accidental discoveries.

Orașul Ocnele Mari este situat în partea centrală a județul Vâlcea, la 6 km. de Rm. Vâlcea, pe DN 67 până la Copăcelu și de aici 8 km pe DJ 650 Ocnele Mari – Bunești, pe paralela de 45° latitudine nordică, într-o depresiune străjuită la Nord și Sud de două culmi de deal ce se unesc prin culmea Vorețu – Teiuș la Vest. Este străbătut de pârâul Sărata ce izvorăște din localitatea Lunca și se varsă în râul Olt, având de o parte și de alta dealuri subcarpatice cu altitudinea cuprinsă între 400-600 m și o înclinație de până la 45° (Morii, Licura, Buda, Căpățâna, Dealul Înalt în Nord; Fulgerișului, Castanului și Slătioarele în Vest; Făcăi, Coasta Grecilor, Cosota și Lacul Doamnei în Sud; Cărpiniș, Gânjulești, Coasta Ungurească și Cocenești în Est, etc. Afluenții acestuia sunt pâraie ce curg prin Valea Grădinilor, Valea Mărușca, Valea Cazărmii, Valea Grecului, Valea Mitutica, Valea Sărată, Valea Eforiei, Valea Coceneștilor, Valea Vărzăriei, Valea Gânjulești, Valea Licurei, Valea Cărpiniș pe partea stângă și Valea Bradului, Valea Poeniței, Valea Șolii, Valea Adâncă pe partea dreaptă.

Sunt cunoscute în zonă două lacuri cu apă dulce (Lacul Doamnei, pe dealul Poeniței și lacul Covoi, pe platoul Goruniș), lacuri cu apă sărată formate în zona masivului de sare prin acumularea apei în fostele guri de mină-saline sau mai recent prin prăbușirea câmpului de sonde II, dar și izvoare cu apă sărată. Cele mai cunoscute lacuri și izvoare cu apă sărată sunt: două lacuri în câmpul II de sonde; lacul de pe strada Lacurilor; izvorul sărat de la ștrandul Ocnița; izvorul sărat de pe strada Goruniș, proprietar Popa Radu Nicolae; o veche gură de ocnă pe strada Goruniș, proprietatea Merișel Constantin; o veche gură de ocnă cu nămol pe strada Lacurilor, proprietatea Carapancea Ion; lac format în craterul SOCON DEEP în 2004 ca urmare a prăbușirii celor șase sonde din câmpul II; lac format în 2009 în urma prăbușirii celor 10 sonde din câmpul I, ce comunică cu lacul SOCON DEEP și barajul de retenție de pe strada Livezilor; Balta Roșie (actualul ștrand Ocnele Mari); o gură de ocnă dispărută, din parcare ștrandului Ocnele Mari, acoperită în 1983; o fostă gură de mină pe dealul Eforiei; izvoare și lac

¹ Iosifaru Mariana, arheolog, Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea.

sărat lângă proprietatea Câlea Gheorghe; izvoarele de pe *Valea Sărată*, sub pădurea *Vasileasca*, pe proprietățile Câlea și Nițescu unde erau trei izvoare îngrădite ce ocupau o suprafață de 10 m²; izvorul sărat *La Saramură* pe proprietatea Boroboc Constantin; izvorul sărat de pe Valea Gânjulești, proprietar Croitoru Gheorghe; izvorul sărat de pe Valea Gânjulești, pe proprietatea Rădulescu, la cca. 900 m Nord de actuala salină; izvorul sărat de pe Dealul Morii, în spatele proprietății Epure Ion; izvorul sărat de pe strada Pinilor situat la cca. 700 m N/V de actuala salină. Izvoare de apă sărată dispărute în urma schimbării configurației terenului datorate prăbușirii câmpului de sonde II au fost și pe proprietățile Pop Aurel și Cebuc. Izvoarele cu apă sărată se formează datorită circulației apei pe spinarea zăcământului de sare, în partea joasă a lentilei de sare.

Sunt cunoscute și numeroase izvoare cu apă dulce, fântâni cu o vechime apreciabilă: „Puțul lui Bogomolea”, „Cișmeua Bozdoc”, „Puțul Popii” (Slătioara), fântâna de la *Fagul Miului*, fântâna din Cosota, fântâna de pe Valea Cărbunarilor, pe proprietatea familiei Negoită Dumitru, etc.

Conform *Raportului de evaluare a factorilor de risc*, din 2005², zăcământul de sare ocupă flancul nordic al anticlinalului Ocnele Mari – Govora, cu orientare ENE – VSV. Formațiunile geologice din alcătuirea sa sunt traversate de văi în care apar depozite de roci neogene care înglobează zăcământul de sare de vârstă badenian inferior.

Badenianul este reprezentat la Ocnele Mari prin toate cele patru orizonturi ale sale:

- orizontul tufurilor și marnelor cu globigerine
- orizontul cu depozite de sare gemă
- orizontul șisturilor cu radiolari
- orizontul marnelor cu spiralis

Deasupra orizontului cu depozite de sare au fost interceptate și bancuri de gresii compacte, groase de 2-3 m, precum și lentile de anhidrit alb cu grosimea de până la 12 m.

Zona în care au fost amplasate principalele lucrări de exploatare a sării se află în partea centrală a zăcământului și ocupă o suprafață de cca. 12 km² (8 km. lungime și 1,5 km lățime). Grosimea sării se încadrează în limite variind de la câțiva metri până la 473 m în F 561, grosimea medie fiind situată între 250-300m.

Orașul Ocnele Mari, este situat într-o regiune care a oferit condiții prielnice dezvoltării comunităților omenești din cele mai vechi timpuri. Marea bogăție a subsolului, sarea, precum și pădurile care au oferit vânat, pășunile, terenurile arabile și grădinile au contribuit la înfiriparea unor așezări statornice având o continuitate neîntreruptă din neolitic până în zilele noastre.

Orașul are următoarele localități componente: Buda, Cosota, Făcăi, Gura Suhașului, Lunca, Ocnița, Slătioara, Țeica (harta 1). Ținând cont de împărțirea administrativă voi prezenta cele mai importante situri cunoscute prin cercetări arheologice sistematice, cercetări arheologice preventive cât și descoperiri întâmplătoare³.

Cosota, (harta 2) este situată pe malul drept al pârâului Sărata și este cunoscută mai ales prin cele mai importante cercetări arheologice sistematice și descoperiri din județul

² Zamfirescu 2005, p. 3-8.

³ Identificarea corectă a unor izvoare de apă sărată și fose guri de ocna a fost făcută împreună cu viceprimarul orașului Ocnele Mari, C. Lăzăroi, căruia îi mulțumim.

Vâlcea, aici fiind identificată antica cetate dacică Buridava.⁴ Cele mai importante puncte cercetate sunt:

- *Fundătura Cosotei*, este înconjurată pe trei laturi de dealul Cosota. Aici au început primele cercetări arheologice sistematice în anul 1961, de către prof. D. Berciu (Institutul de Arheologie București) și P. Purcărescu (directorul Muzeului Orășenesc Rm. Vâlcea), după ce punctul fusese semnalat de învățătorul Gh. Moșteanu în anul 1958. În anul 1959 prof. Petre Roman face o periegeză în zonă iar în 1960 Cornel Mirescu face primul sondaj pe cel mai înalt punct din zonă, cunoscut ulterior sub numele de Cetatea 1. Zona fiind împădurită, punctul ales nu a dat rezultate semnificative, ani de-a rândul cercetările fiind axate pe săpăturile de la baza dealului unde au fost descoperite numeroase locuințe, cu una sau două încăperi, cu un inventar deosebit ce constă din vase întregi și întregibile, lucrate cu mâna sau la roată, unelte (cuțite, cosoare, topoare, seceri, coase), podoabe (mărgele, pandantive, inele), monede, dar și ceramică de import fragmentară. Se stabilește stratigrafia⁵ așezării fiind identificate trei nivele de locuire notate I-III, cu subnivele Ia, Ib, IIa, IIb și un orizont IV cu materiale amestecate din diferite epoci, rulate de pe pantele din apropiere, datate în sec. II a. Chr. – I p. Chr., perioada maximă de dezvoltare considerăm a fi de la Augustus până la cucerirea romană, când puternica uniune de triburi a buridavensilor intensifică contactele cu lumea romană, obținând venituri importante în urma exploatării sării din zonă și a comercializării ei la sud de Dunăre⁶.

M. Babeș⁷ consideră datarea făcută pe nivele puțin exagerată, bazată doar pe descoperiri monetare care au o circulație îndelungată fără să se țină cont de celelalte materiale descoperite (fibule, importurile și imitațiile acestora după ceramica grecească și romană, ceramica pictată), plasând începuturile așezării în primele decenii ale sec. I a. Chr., sfârșitul locuirii fiind în vremea confruntărilor daco-romane de la sfârșitul sec. I p. Chr, începutul sec. II p. Chr.

Cea mai importantă descoperire din așezare este făcută în anul 1967, când se descoperă un depozit cu 33 obiecte din fier și bronz⁸, datat în sec. I d. Chr., al cărui caracter cultic reiese și din diversitatea obiectelor descoperite, felul în care au fost depuse, locul ales, ușor retras, la marginea așezării, pe latura de N/E, într-o zonă în care locuirea este sporadică, la adâncimea de -1,40 m, probabil într-o groapă, deși acest lucru nu este menționat.

Tot aici, s-au descoperit sporadic fragmente ceramice aparținând culturilor Sălcuța, Coțofeni, Glina, Verbicioara, provenite mai ales din aluviunile aduse de pe latura de nord a dealului Cosota.

Dealul Cosota, cunoscut mai nou și sub denumirea de *La Cetate*, înconjoară așezarea civilă din punctul *Fundătura Cosotei* pe trei laturi având o deschidere la nord, spre pârâul Sărata.

Dealul are trei înălțimi ce coboară în trepte, toate fiind locuite în vechime și notate cu C1, C2 și C3.

⁴ Berciu 1981.

⁵ *Ibidem*, p. 17, fig. 4.

⁶ Glodariu 1974, p. 107.

⁷ Babeș 1982, p. 254-255.

⁸ Berciu 1981, p.42-47.

În 1967 Emil Moscalu face primele cercetări pe înălțimea C3. Înălțimea are un platou de cca. 200 m², împădurit și trei terase ce coboară până aproape de cimitirul Bozasca pe latura de est, iar spre nord închide ca într-o potcoavă așezarea din *Fundătura Cosotei*. A fost încă de la început considerată o cetate de refugiu.

Cercetările de pe înălțimea C1 sunt reluate în anul 1973. Se procedează inițial la trasarea unei secțiuni de sondaj, lată de 0,50 m, din așezarea civilă, până la cel mai înalt punct, pe panta dealului, pentru a urmări eventuala terasare a acestuia pe latura de nord. După o ploaie torențială, se renunță la acest sondaj și se trasează prima secțiune pe platoul înălțimii. Rezultatele sunt deosebite, cercetarea din acest punct, dar și pe cele șapte terase ce coboară în trepte până la strada Buridava fiind continuate an, de an până în 1993⁹. Pe C1, numită și *Colina Sacră*¹⁰ cât și pe cele șase terase (cercetate) dispuse în trepte pe direcția VNV – ESE, au fost descoperite numeroase gropi săpate în tuful dacitic. Acropola, care constituie în a doua jumătate a sec. I î. Chr. *Zona Sacră* a fost delimitată printr-un sistem de fortificație ce adăpostea cele trei camere subterane cu depuneri votive incluse într-un sanctuar¹¹ rectangular cu dimensiunile de 15,4 x 14 m și o mare vatră cu diametrul de peste 2 m, situată în colțul de nord-est al acropolei la cca. 7 m de sanctuar. Acest sanctuar a ars în urma unui incendiu de la sfârșitul sec. I a. Chr., tot materialul fiind depozitat în cele trei camere subterane (Gr.2, 3, 4), astfel ca toate piesele rămase după curățirea sanctuarului să ajungă în pământ, spre a fi ferite de profanare. Nivelul de arsură a fost sesizat numai pe acropolă. După incendiu se ridică un nou sanctuar cu dimensiunile: 14 x 10,5 m și o altă vatră, de data aceasta mult mai departe de sanctuar, pe Terasa 1, precum și numeroase gropi ce nu mai pot fi incluse în tipul celor amintite, doar o parte păstrându-și rolul cultic și o nouă fortificație în care sunt incluse Acropola și cele trei terase – T1, TII, TIII, ce aveau rol defensiv, dar și de delimitare a *Zonei Sacre*.

Exceptând marile centre religioase (Grădiștea de Munte județul Hunedoara¹², Augustin, județul Brașov¹³, Rudele și Meleia, județul Hunedoara¹⁴) există sanctuare și tipuri de complexe, care prin bogăția ofrandelor depuse în ele pot fi considerate centre ale unor comunități religioase zonale. V. Sârbu¹⁵ include Buridava în rândul centrelor religioase zonale în care sunt încinte cu o poziție dominantă și fortificate cum ar fi și *Măgura Moigradului*, județul Sălaj, Cârломănești, județul Buzău sau Pietroasa Mică, județul Buzău

Terasa V este despărțită de Terasa III de o suprafață de cca 150 m² notată Terasa IV, având lungimea de cca 50 m.

Pe T.V¹⁶ au fost descoperite peste 126 gropi săpate în tuful dacitic, grupate în general câte trei, fiind concentrate mai mult pe latura de nord a terasei dar și pe cea de sud (mai puține), fiind dispuse de o parte și de alta a *drumului antic* ce se afla aproape pe mijlocul terasei. Unele gropi erau umplute și cu bucăți mari de chirpic ars, provenit

⁹ *Ibidem*, p. 58-148; Berciu *et alii*, 1983-1993.

¹⁰ *Ibidem*, p. 66, fig. 1-2.

¹¹ *Ibidem*, p. 66.

¹² Glodariu *et alii*, 1996, p. 5-15, 89-91.

¹³ Glodariu, Costea 1991, p. 26-31.

¹⁴ Glodariu 1976, p. 256-257; Vulpe 1986, p. 101-111.

¹⁵ Sârbu 2006, p. 35-46.

¹⁶ Berciu, Iosifaru, Diaconescu 1992, p. 113-119; *Idem* 1993, p. 149-156.

probabil de la sanctuarele de pe acropolă, altele conțin fragmente ceramice sau vase întregi sau întregibile, oase de animale, etc. În proporție de 95% ceramica descoperită este lucrată cu mâna. Se remarcă în rândul acestora, groapa 105/1992, de formă rotundă, având pereții cuptoriți, diametrul 1,50 m. La adâncimea de - 0,90 m au fost descoperite 25 vase întregi sau întregibile, toate lucrate cu mâna (12 cești dacice, 12 vase – borcan și un castron), o fibulă de fier, o cute de gresie locală, un umbo de la un scut roman și o aplică de fier decorată, tot inventarul fiind așezat cu multă grijă, după un anumit ritual. Groapa a fost săpată în pământul depus pe latura de nord a terasei, fiind datată în sec. I p. Chr.

Descoperirile de pe Terasa V¹⁷ sunt considerate locuri de cult de tipul *câmpurilor de gropi*, cum sunt cele de la Zvoriștea-Suceava, Sighișoara – *Wietenberg*, Sf. Gheorghe *Bedehaza*, Moigrad *Măgura Moigradului*, deosebirea constând în faptul că acestea se aflau departe de așezări.

Înălțimea, dar și terasele au fost locuite și de purtătorii culturilor Sălcuța, Coțofeni, Glina, Verbicioara, dar și în prima epocă a fierului¹⁸. Geto-dacii au procedat la curățirea terenului, materialele aparținând acestor culturi fiind găsite întotdeauna în asociere cu cele dacice, mai ales pe latura de nord a înălțimii. Pe Acropolă și pe Terasa V a fost mărită suprafața inițială, cu cca. 9-10 m. Procedul curățirii ar putea sta în legătură cu *purificarea* terenului, înainte de folosire, atât în scop practic dar mai ales cultic.

Înălțimea C2, datorită alunecărilor de teren se prezintă ca un mic pînten. Ceea ce a mai rămas din această înălțime nu depășește suprafața de 10 m². În 1982¹⁹ au fost descoperite aici, într-o groapă de formă rotundă (Dg = 1,25 m, Df = 1,35 m, A = -1,25-1,40 m), săpată în tuful dacitic, două schelete umane: un schelet de femei de cca 35 ani descoperit la adâncimea de 0,80 m și un schelet de copil de cca. 3 ani la adâncimea de 1,20 m, fără legături de rudenie între ele²⁰. Groapa avea deasupra pietre de râu și a fost umplută cu pietre de râu și bucăți de tufit dacitic, în umplutură fiind și bucățele de vatră, bucățele rare de cărbune, oase de animale și puține fragmente ceramice, în general atipice.

- *Valea Bradului*, se află pe latura de sud a dealului Cosota, prin apropiere trecând pârâul cu același nume. Tot în 1961, se realizează aici un sondaj, punctul fiind abandonat pe parcursul derulării cercetărilor deoarece în zona cercetată atunci s-a constatat un strat masiv de alunecări de teren.

- *Râpa Corbului* sau *Dealul Evantai* este despărțit de dealul Cosota de o poiană. Înălțimea domină partea de sud a localității având o largă deschidere spre valea Oltului. În 1982, împreună cu studentul Gh. Modoianu, am făcut o perieghetză pe această înălțime, greu accesibilă, datorită plantațiilor de pin. De pe înălțime se observă cu ușurință intrarea spre Ocelele Mari, din DN67, dar și Valea Oltului de la Rm. Vâlcea până spre Drăgășani, fiind un punct de observație folosit, probabil, și de geto-daci.

¹⁷ Sârbu 2011, p. 445.

¹⁸ Berciu 1976, p. 176; *Idem* 1981, p. 13-14; Berciu *et alii* 1993, p. 149-151; Petre-Govora 1976, p. 15; *Idem* 1989, p. 255; *Idem* 1995, p. 30, 48; Morintz 1978, p. 68; Crăciunescu 1998, p. 119, IV; *Idem* 2004, p. 40; Ridiche 2001, p. 38; Calotiu 2002, p. 26-27, 68; Schuster *et alii* 2005, p. 43, 145.

¹⁹ Berciu 1983, p. 32-38.

²⁰ Necrasov, Bălțeanu 1983, p. 49-73; Sârbu 1993, p. 91.

Gura Suhaşului (hartă 3)

- Punct *Valea Adâncă*, este situat pe partea dreaptă a pârâului Sărata, la cca. 150 m Vest de biserica Trăistari. Printre doua dealuri curge un pârâiaş. În poieniţa ce există în zonă, până la amenajarea din 1981, făcută de SNS Bucureşti – Exploatarea Sării Rm. Vâlcea, a punctului de lucru *Trăistari*, ce constă în exploatarea tufului dacitic folosit la fabricarea cimentului, filtrarea polieterilor şi şlefuirea sticlei au fost descoperite fragmente ceramice geto-dacice, ce aparţin sec. I d. Chr. Cercetarea a fost făcută în anul 1978²¹. Preotul Gh. Veţeleanu a descoperit materiale ceramice şi o râşniţă din piatră poroasă în malul săpat de excavator, la baza dealului, pe partea stângă a pârâiaşului Valea Adâncă, odată cu amenajarea punctului de lucru, aparţinând aceleiaş perioade. Nu au mai fost descoperite alte materiale, nivelul de cultură existent fiind distrus. Suprafaţa poieniţei nu depăşea 60m², locuirea fiind probabil sezonieră.

- Punct *Cărpiniş*, se află pe malul stâng al pârâului Sărata, la cca. 500 m sud-est de noua mină de sare. Aici au fost descoperite fragmente ceramice atribuite ultimei faze a culturii Verbicioara²², o aşezare de tip cenuşar şi un mormânt de de înhumăţie²³, precum şi o vatră portativă de cult din sec. V a. Chr.²⁴

- Punct *Coasta Ungurească* sau *Coasta Ungurenilor*, se află pe dealul de la est de noua exploatare minieră. La mijlocul dealului de formă conică ce coboară spre sud-est, terminându-se la bază cu o poieniţă, au fost descoperite întâmplător fragmente ceramice aparţinând culturii Sălcuţa II-III,²⁵ şi fragmente ceramice atribuite culturii Coţofeni III.²⁶

- Punct *Zdup*²⁷, este situat la cca. 150 m N / E de ştrandul Ocnele Mari, pe partea dreaptă a drumului ce duce spre Buda, la baza dealului ce se termină cu o poieniţă, unde se află proprietatea dr. Dan Hurezeanu. Aici au fost făcute mai multe sondaje de Petre – Govora fiind descoperite materiale aparţinând Culturilor Coţofeni I-III, Glina III, orizontului cultural Gornea Orleşti şi culturii Verbicioara.

- Punct *Ştran*²⁸, se afla la cca. 50 m N/V de ştrandul Ocnele Mari şi se întindea pe terasa de pe partea dreaptă a Văii Sărata, până aproape de vărsarea acesteia în pârâul Sărata. Situl a fost distrus de amenajările din zonă. Aici au fost descoperite materiale aparţinând culturii Verbicioara I.

-Punct *Bozasca*²⁹. Trebuie precizat că sub numele de *Bozasca* este cunoscută doar partea dreaptă a pârâului Sărata(actuala str. N. Bălcescu) de la biserica *Adormirea Maicii Domnului*, până la baza dealului Cosota, partea de N /E, cunoscută din timpul cercetărilor arheologice, ca Cetatea 3. Autorul vorbeşte de o terasă pe partea stângă a

²¹ Cercetare de teren M. Iosifaru.

²² Schuster, Fântâneau, Crăciunescu 2005, p. 145.

²³ Petre-Govora 1995, p. 53.

²⁴ Petre-Govora, Vulpe 1994, p. 38-39; Calotoiu 2002, p. 82.

²⁵ Petre-Govora 1995, p.14; *Idem* 1982, p. 10.

²⁶ *Idem* 1982; *Idem* 1995, p. 19; Fântâneau 2007, p.16.

²⁷ *Idem* 1976, p. 16-17, 20; *Idem* 1982, p. 10-26, fig. 2 – 6; fig. 8/ 9-10; fig. 10 -11; *Idem* 1986, p. 160 *Idem* 1988, p. 137-142; *Idem* 1995, p. 38; Roman 1984, p. 271; Lazarovici 1998, p. 50-51; Ridiche 2001, p. 38; Crăciunescu 2004, p. 40; Schuster *et alii* 2005, p.145; Fântâneau 2007, p. 16-17.

²⁸ Petre-Govora 1995, p. 45; Crăciunescu 1998, p. 119, I; *Idem* 2004, p. 39; Ridiche 2001, p. 38; Fântâneau 2007, p. 16.

²⁹ Petre-Govora 1966, p. 171-173.

acestui pârâu, care nu ține de *Bozasca*. Cum terase joase se află pe ambele maluri ale pârâului și materiale arheologice de epocă romană am găsit în timpul periegezelor făcute în zonă, de-a lungul timpului, de o parte și de alta a acestuia, nu se poate preciza exact terasa unde a fost făcută descoperirea. Au fost descoperite fragmente ceramice dacice și romane, o șampilă fragmentară pe o țiglă, autorul vorbind de o așezare romană din sec. II – III p. Chr.

Lunca.

Câmp sonde III, se află pe terasa de la est de biserica *Sfântul Ioan Gură de Aur*, a fostei mănăstiri Titireci. Prin apropiere trece pârâul Cazărmi. Aici au fost descoperite întâmplător fragmente ceramice aparținând culturii Verbicioara³⁰, în apropierea sondei 407, pe proprietatea familia C. Tabacu.

Ocnița

- *Punct Salină*, se află pe strada Lacurilor, la N/V de locuința familiei Boțogan Gheorghe. Aici a fost făcut un sondaj în anul 1968³¹, fiind descoperit un nivel de cultură aparținând sec. I a. Chr. În poienița situată la cca. 100 m nord au fost descoperite și materiale de epoca bronzului, cultura Verbicioara, faza finală.

- *Punct Baraj aval* se află pe terasa de pe partea stângă a pârâului Sărata. Cercetări arheologice preventive în acest punct au fost făcute în anul 2009 de Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea³².

Construirea în regim de urgență a barajului *Buridava*, precum și excavarea pământului din zonă a contribuit la distrugerea parțială a sitului, nivelul superior de locuire fiind distrus.

După încheierea celui de-al doilea război împotriva dacilor în anul 106, o parte din vechiul regat dac este transformat în provincie romană, teritoriul de vest al Olteniei, cel cuprins între Olt și Jiu rămânând sub controlul guvernatorului provinciei sud-dunărene Moesia Inferior³³, pentru ca în 118 el să fie inclus în provincia Dacia Inferior, iar din anul 168, momentul reorganizării administrative a provinciei dacice din timpul domniei lui Marcus Aurelius, până în 271, la retragerea aureliană să fie în componența Daciei *Malvensis*, inclus deci în sistemul economic al statului roman. Transformarea *Buridavei* romane dintr-un centru militar într-unul economic s-a datorat mai ales exploatarea resurselor de sare din zona Ocele Mari – Ocnița și a marelui comerț cu *aurul alb* de aici.

Amplasarea așezării civile romane de la Ocnița la cca. 300 m nord de cetate dacică - *Buridava* reprezintă o importantă verigă în angrenajul politico-economic dar mai ales comercial al imperiului.

Desfășurate pe o perioadă de șase luni³⁴, cercetările arheologice efectuate de specialiștii muzeului, au relevat existența a 12 locuințe, două ateliere de fierărie, două cuptoare de redus minereul de fier, trei cuptoare pentru pâine, patru vetre și nouă locuințe cu structură de lemn. Se remarcă prezența unei locuințe cu fundație de piatră (presupunem că la început edificiul a fost un turn-locuință care avea rolul de

³⁰ Ridiche 2001, p. 39; Schuster *et alii* 2005, p. 145.

³¹ Sondajul a fost făcut împreună cu Sergiu Purece.

³² Din colectivul de cercetare au făcut parte: M. Iosifaru (responsabil științific), I. Tuțulescu, Claudiu Tulugea, O. Părășanu, iar din cadrul laboratorului de conservare – restaurare Maria Râpan, Rotaru Rodica, Nicoleta Binder și Diana Mirea.

³³ Bichir *et alii* 1992, p. 255.

³⁴ Material în curs de publicare.

supraveghere a văii pârâului Sărata, la intrarea în fosta cetate dacică, transformată mai târziu în locuință cu scop pur economic).

Materialul arheologic descoperit este alcătuit din ceramică de factură romană (amfore, ulcioare, oale cu una sau două torți, cănițe, străchini, opaițe, etc.), importuri romane (terra sigillata, mortaria, vase decorate în tehnica barbotinei), unelte (cuțițe), podoabe (fibule, inele cu gemă), 18 monede de bronz (unele destul de deteriorate) și 4 de argint, un procentaj important deținându-l ceramica de factură dacică, etc. Inscripția descoperită într-o locuință, pe un fragment de ulcior roman *INONA*, (IUNONA), ocrotitoarea căsătoriei în mitologia romană, denotă adorarea unor zeități în așezare.

După inventarul numismatic descoperit așezarea poate fi datată³⁵ între împărații Traian-Commodus (106-180), perioada de maximă dezvoltare fiind cel mai probabil în timpul împăratului Hadrian.

Interesant este faptul că pe baza materialului numismatic și raportându-ne la stratiografia de la Stolniceni³⁶, la venirea pe tron a împăratului Commodus se observă un nivel puternic de arsură și distrugere. Existența unui conflict regional de mică amploare ar putea fi demonstrat de încetarea parțială a activității în așezarea de la Ocnița, dar și de ascunderea unor tezaure monetare, cum ar fi cel de la Flămânda-Cremenari³⁷ și Râmnicu Vâlcea³⁸. Activitatea este probabil reluată după acest conflict, cercetările viitoare urmând să confirme acest lucru, existența așezării continuând până la retragerea romană și după.

Nu a fost descoperit un nivel de cultură dacică propriu –zis, în schimb așezarea romană a distrus o locuire din perioada de tranziție spre epoca bronzului și din epoca bronzul timpuriu (culturile Coțofeni și Glina).

Slătioara

Pe partea dreaptă a pârâului Sărata, în satul Slătioara³⁹, în grădina Mariei Pârcioagă s-a descoperit un mormânt din prima epocă a fierului. Piatra a fost folosită la temelia casei, iar urna și alte vase au fost sparte și împrăștiate. Au fost recuperate doar câteva fragmente ceramice.

Țeica

Această localitate este momentan nelocuită, datorită prăbușirii câmpului de sonde II și mutării populației în cele două cartiere construite special pentru sinistrați la Copăcelu și Căzănești în Rm. Vâlcea. Aici a fost descoperită o vatră de foc aparținând culturii Glina⁴⁰. Pe panta dealului ce coboară spre satul Lunca a fost descoperită o așezare din epoca bronzului aparținând culturii Verbicioara.⁴¹ Pe latura de vest a bisericii *Sfântul Gheorghe* și *Sfântul Dumitru*, din Țeica, pe proprietatea familiei Stăpânioiu au fost descoperite fragmente ceramice din faza târzie a culturii Verbicioara⁴².

³⁵ Identificarea monedelor a fost făcută de Silviu Purece.

³⁶ Bichir 1982, p. 44-51.

³⁷ Mitrea 1957, p. 407-410; Tudor 1978, p. 126; Suciuc 2000, p. 37-38; Purece 2008, p. 94; *Idem* 2009, p. 65-66.

³⁸ Dumitrașcu 1996, p. 95-10; Purece 2008, p. 92-95; *Idem* 2009, p. 70-71.

³⁹ Petre-Govora 1995, p.60.

⁴⁰ Fântâneau 2007, p. 23.

⁴¹ Petre-Govora 1995, p. 30; Ridiche 2001, p. 49; Calotoiu 2002, p. 88; Crăciunescu 2004, p. 52; Schuster *et alii* 2005, p. 153.

⁴² Petre-Govora 1995, p. 51; Ridiche 2001, p. 39; Crăciunescu 2004, p. 40; Schuster *et alii* 2005, p. 145.

*Punct Bogdan*⁴³, a fost descoperit cu ocazia amplasării sondelor și a trasării drumurilor din câmpul de sonde II. Aici au fost descoperite vetre cu arsură și fragmente ceramice din categoria - uz comun aparținând culturii Glina, o groapă semi-ovală distrusă parțial, cu multă arsură și vase întregi sau întregibile din prima epocă a fierului și locuințe din a doua epocă a fierului. Așezarea a fost distrusă odată cu prăbușirea câmpului de sonde.

Nu este exclus să fie descoperite pe viitor și alte așezări. Se impune continuare cercetărilor în așezarea romană din punctul *Baraj aval*, pentru stabilirea stratigrafiei dar și continuarea cercetărilor în așezarea și cetatea dacică Buridava, situată în localitatea Cosota. Ținând cont de faptul că cele mai multe puncte sunt cunoscute mai ales prin descoperiri întâmplătoare, existând riscul prăbușirii în continuare a câmpurilor de sonde, o cercetare amănunțită a zonei ar fi benefică.

Notă: punctul *Valea Goruneilor*, menționat în literatura de specialitate ca aparținând de Ocele Mari, în conformitate cu prevederile Legii nr. 2/1968, privind organizarea administrativ - teritorială a României, intră în componența municipiului Râmnicu Vâlcea.

Abrevieri

AO - *Arhivele Olteniei*. Craiova.

Buridava - *Buridava*. Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțeanu” Vâlcea. Rm. Vâlcea.

BSNR - *Buletinul Informativ al Societății Numismatice Române*. București.

BT - *Bibliotheca Thracologica*. Institutul Român de Tracologie. București.

MCA - *Materiale și Cercetări Arheologice*. București.

Oltenia – *Oltenia*, Muzeul Olteniei. Craiova.

SCIV/ SCIVA - *Studii și cercetări de Istorie Veche / și Arheologie*. Institutul de Arheologie *Vasile Pârvan*, București.

SCN - *Studii și cercetări numismatice*. București.

Symp.Thrac.- *Symposia Thracologica*, Institutul Național Român de Tracologie. București.

Thraco Dacica - *Thraco Dacica*. Institutul Național Român de Tracologie. București.

Bibliografie

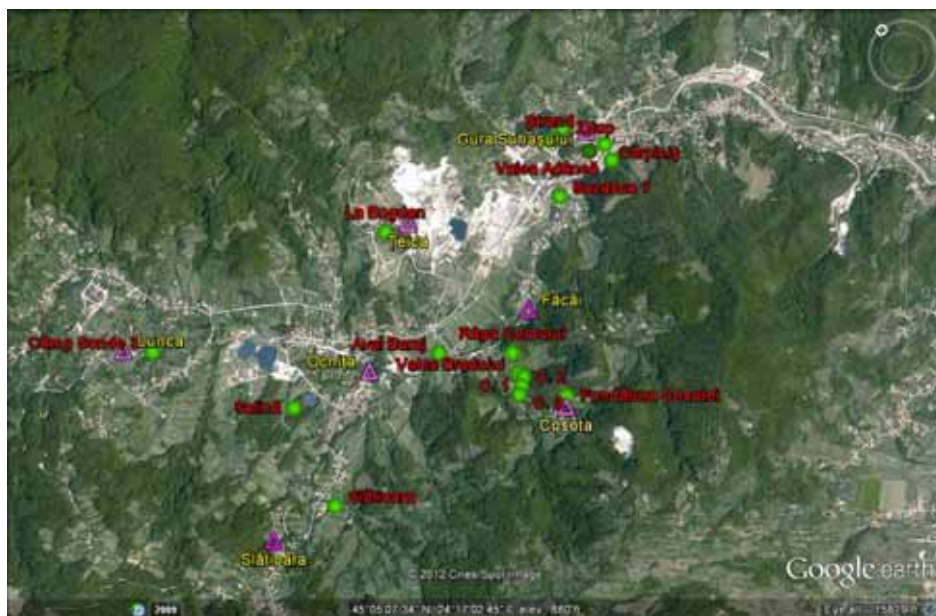
- Babeș 1982 M. Babeș, D. Berciu, *Buridava dacică, București, 1981 (recenzii)*, SCIVA, 33, 2, 1982, p. 250-257.
- Berciu 1976 D. Berciu, *Date noi privind sfârșitul culturii Verbicioara*, SCIVA, 27/2, 1976, p. 171-180.
- Berciu 1981 D. Berciu, *Buridava dacică*, București, 1981.
- Berciu 1983 D. Berciu, *Morminte de înhumație la Ocnița-Buridava*, Thraco-Dacica 4/1-2, 1983, p. 32-38.

⁴³ Petre-Govora 1970, p. 471; *Idem* 1976, p. 16; *Idem* 1995, p. 30, 60; Schuster *et alii* 2005, p. 45.

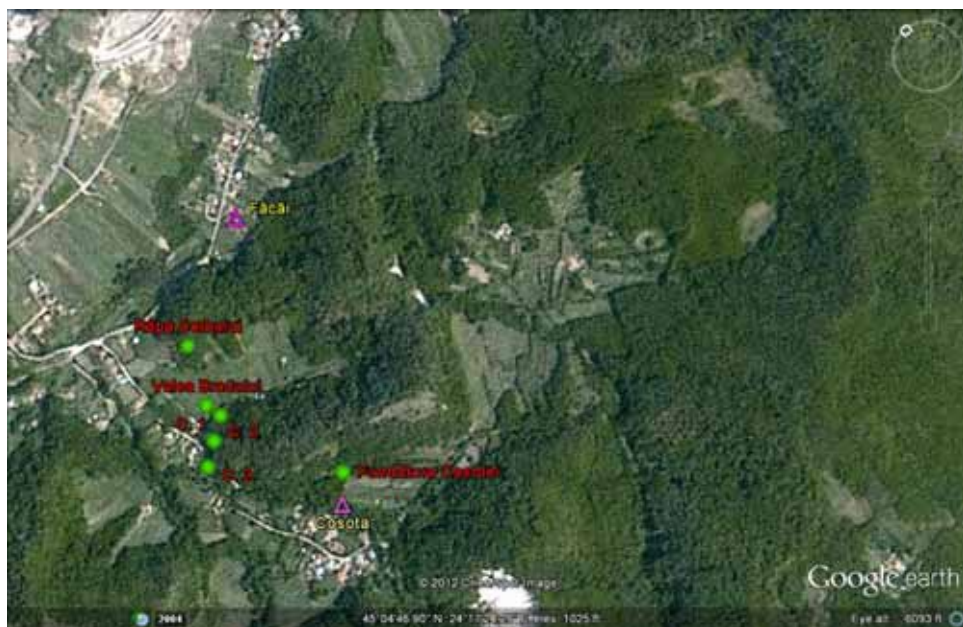
- Berciu *et alii* 1983-1993 D.Berciu, M.Iosifaru, Sergiu Purece, M. Diaconescu, Gh. Andreescu, P. Gherghe, *Descoperiri și însemnări de la Buridava Dacică*, Thraco-Dacica, I-XI, 1-2, București, 1983-1993.
- Berciu 1995 *Descoperiri și însemnări de la Buridava Dacică*, Thraco-Dacica, XIV, 1-2, 1995, p. 149-156.
- Bichir 1982 Gh. Bichir, *Cercețările arheologice de la Stolniceni-Râmnicu Vâlcea*, Buridava 4, Rm. Vâlcea, 1982, p. 43-54.
- Bichir *et alii* 1992 Gh. Bichir, A. Sion, P. Bardașu, *Așezarea de la Stolniceni-Buridava, județul Vâlcea*, MCA, XVII, 1992, p. 255.
- Calotoiu 2002 Gh. Calotoiu, *Prima epocă a fierului în nordul Olteniei*, Tg. Jiu, 2002.
- Crăciunescu 1998 G. Crăciunescu, *L'Age du Bronze mozen et final au nord du Danube, à l'est des Portes de Fer*, în: C.Schuster, *Die Kulturen der Bronzezeit in dem Gebiet des Eisernen Tores. Kolloquium Drobeta- turnu Severin (22-24 november 1997)*, Rumänisch – Jugoslawische Kommission für die Erforschung der Region des Eisernen Tores, Abteilung Archäologie 2, Bukarest, 1998, p. 115-138.
- Crăciunescu 2004 G. Crăciunescu, *Cultura Verbicioara în jumătatea vestică a Olteniei*, BT 41, 2004, Craiova.
- Dumitrașcu 1996 A. Dumitrașcu, *O pușculiță cu denari imperiali romani descoperită la Râmnicu Vâlcea*, în BSNR, 140-141 (1992-1993), 1996, p. 95-104.
- Fântâneau 2007 C. Fântâneau, *Impurii a epocii bronzului în bazinul Oltului inferior*, Buridava V, Rm. Vâlcea, 2007, p. 15-31.
- Glodariu 1974 I. Glodariu, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1974.
- Lazarovici 1998 Gh. Lazarovici, *Perioada Once again about the ceramics from Gornea-Vodneac, of the Early Bronze in Banat*, Die Kulturen der Bronzezeit in dem gebiet des Eisernen Tores. Kolloquium in Drobeta Turnu Severin, Bukarest, 1998, p. 47-70.
- Mitrea 1957 Bucur Mitrea, *Cu privire la tezaurul monetar de la Flămânda-Cremenari (Argeș)*, în SCN, I, 1957, p.407-410.
- Morintz 1978 S. Morintz, *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii. I Epoca bronzului în spațiul carpato –balcanic*, București 1978.
- Necrasov, Bălțeanu 1983 O. Necrasov, C. Bălțeanu, *Caracteristicile antropologice a 2 schelete dacice, datate din La Tène (sec II î.e.n.) descoperite la Očnița (județul Vâlcea)*, Thraco-Dacica 4/1-2, 1983, 49-73.
- Petre-Govora 1966 Gh. Petre Govora, *Urme romane necunoscute la Ocnele Mari (r. Rm. Vâlcea)*, SCIV, I, 17, 1966, p. 171-173.
- Petre-Govora 1970 Gh. Petre-Govora, *Descoperiri arheologice din epoca fierului în județul Vâlcea*. MCA 9, 1970, p. 467-489.
- Petre-Govora 1976 Gh. Petre-Govora, *Aspecte ale începutului epocii bronzului în nord-estul Olteniei*, Buridava 2, 1976, p. 7-33.
- Petre-Govora 1982 Gh. Petre-Govora, *Noi descoperiri aparținând culturii Coțofeni în nord-estul Olteniei*, Buridava, 4, Rm. Vâlcea, 1982, p. 9-26.
- Petre-Govora 1983 Gh. Petre-Govora, *Un orizont hallstattian timpuriu în nord-estul Olteniei*, Thraco-Dacica 4, 1983, p. 85-95.
- Petre-Govora 1986 Gh. Petre-Govora, *Asupra problemelor culturii Glina în nord-estul Olteniei*, Thraco-Dacica 7/1-2, 1986, p. 154-166.

- Petre-Govora 1988 Gh. Petre-Govora, *Descoperiri arheologice privind epoca timpurie a bronzului*, Thraco-Dacica, 9/1-2, 1988, p. 137-147.
- Petre-Govora 1989 Gh. Petre-Govora, *Evoluția culturii Verbicioare (fazele III-IV-V)*, SympThrac7, Tulcea, 1989, p. 254-256.
- Petre-Govora 1995 Gh. Petre-Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Râmnicu Vâlcea, 1995.
- Petre Govora, Vulpe1994 Gh. Petre Govora, Alex. Vulpe, *Depozitul de piese ceramice de la Bistrița-Vâlcea*, AO, SN, nr. 9, 1994, p. 25-41.
- Purece 2008 Silviu Purece, *Orizonturile de tezaure din zona de sud a provinciei Dacia – Discuții și ipoteze, în Monedă și comerț în sud-estul Europei*, II, Sibiu, 2008, p. 91-113.
- Purece 2009 Silviu Purece, *Tezaurele romane imperiale descoperite pe teritoriul județului Vâlcea*, Buridava VII, 2009, p. 63-78.
- Ridiche 2001 Florin Ridiche, *Noi date privind cunoașterea culturii Verbicioara (partea a II-a)*, Oltenia N. S, 13, 2001, p. 33-58.
- Sârbu 1993 Valeriu Sârbu, *Credințe și practici funerare religioase și magice în lumea geto-dacilor*, Galați, 1993
- Sârbu 2006 Valeriu Sârbu *Oameni și zei în lumea geto-dacilor/Man and Gods in the Geto – Dacians World*, Brașov, 2006, p.44-46.
- Schuster et alii 2005 Cristian Schuster, Cristinel Fântâneau, Gabriel Crăciunescu, *Zur Bronzezeit in Südrumänien drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara*, bd. I, Târgoviște, 2005.
- Roman 1984 P. Roman, *Probleme în legătură cu perioada timpurie a epocii bronzului și începuturile culturii Otomani*, SCIVA, 35,4, 1984, p. 266-274.
- Suciu 2000 Viorica Suciu, *Tezaure monetare din Dacia romană și postromană*, Cluj-Napoca, 2000.
- Tudor 1978 D. Tudor, *Oltenia Romană*, București, 1978.
- Zamfirescu 2005 Florin Zamfirescu, *Condiții geologice și structurale în zona Ocnele Mari*, mai 2005, p. 3-8.

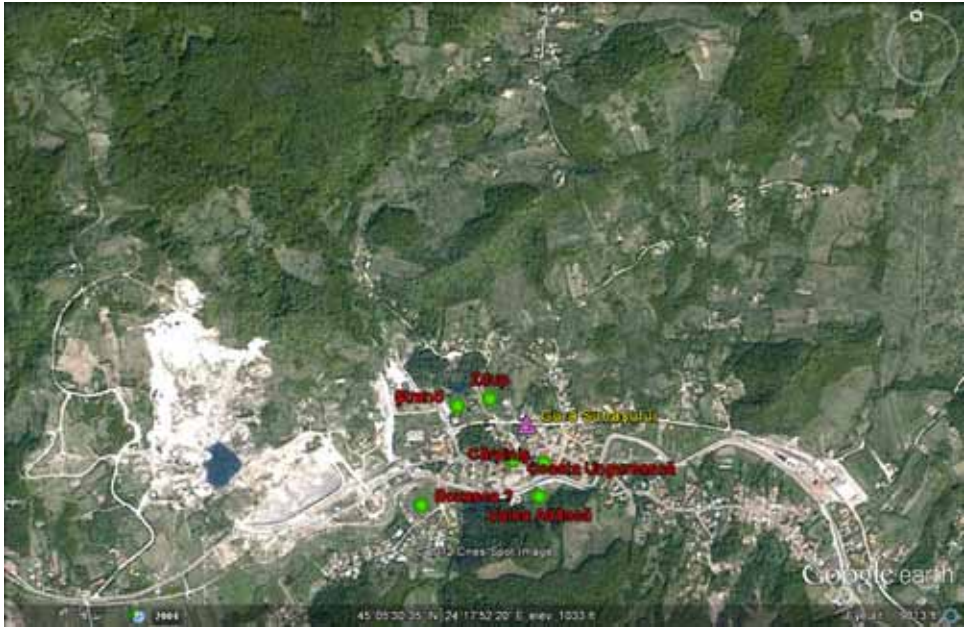
HĂRȚI

Harta 1 - Orașul Oc. Mari

Harta 2 - Cosota

Harta 3 - Gura Suhașului

Legenda:

Localități componente
Puncte arheologice

